

2 April

7.

12743.

66n.

vdm.

TV.

15.

GENEEL.

Vergadering "Comité Handhaving
Rijkseenheid" te Enschede.

Ik heb de eer Uwer Excellentie hiernevens aan
te bieden afschrift van een verslag van een op 24 Maart
jl. te Enschede gehouden openbare vergadering van het
"Comité handhaving Rijkseenheid", naar den inhoud waar-
van ter bekorting verwezen moege worden.

Z.E. den Minister-President,
" " " v. Binnenl. Zaken,
" " " " Justitie,
" " " " Verz. Geb. doelen,
(ter attentie Secretaris-Generaal).
Den Hr. Hfd. Ad. III B. v. d. Gen. Staf,
" " " Sectie III B. M. I. D. Marinestaf,
" Commissaris der Kon. in de provincie
Overijssel.

HET HOOFD VAN DEN CENTRALEN
VEILIGHEIDSDIENST
HASONG 65001

J. G. Crabbendam.

Den Hr. Hoofdcomm. v. Politie te Amsterdam,
Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Groningen.

Coll.: *AA*

GEHEIM.

Verslag openbare vergadering van het Nationaal Comité "Handhaving Rijkseenheid", gehouden op 24 Maart 1947 in "Ons Huis" te Enschede.

Aanwezig: plm. 750 personen, w.o. eenige officieren, onder-off. en soldaten (zaalruimte 800).

Sprekers: Mr. Petrus Simeon Noyon, geb. te Winschoten, 7 Juni 1888, advocaat en procureur, won. te Enschede, Thorbeckelaan 3; president van de 1e Kamer van het Tribunaal te Enschede, tevens plaatsvervangend kantonrechter; voorz. van het plaatselijk comité "Handhaving Rijkseenheid"; voorzitter der vergadering.

Prof. Mr. Pieter S. Gerbrandy, geb. te Wymbriteradeel, 13-4-1885, won. te 's-Gravenhage.

Charles Joseph Ignace Marie Welter, geb. te 's-Gravenhage, 6-4-1880, won. te 's-Gravenhage.

De vergadering werd te omstreeks 20.15 uur geopend door Mr. P.S. Noyon, die in zijn inleidend woord er op wees, dat deze bijeenkomst niet als "mosterd na den maaltijd" zou moeten worden beschouwd, nu het accoord van Linggadjati op het punt staat ondertekend te worden, aangezien het wel terdege van belang is, wat men wenscht te ondertekenen en vooral hoe de uitvoering daarvan zal zijn.

Toen Prof. Gerbrandy als 1e spreker het woord nam, werd hij met een luid applaus begroet, hetgeen ook reeds bij zijn binnenkomst met Welter in de zaal, was geschied.

Prof. Gerbrandy zei o.m. het volgende: "Het accoord van Linggadjati is alreeds beheerschend. Wij zijn hard bezig, den oorlog, dien wij met onze bondgenooten hebben gewonnen, toch nog te verliezen. Wat ons comité bovenal ter harte gaat, is: wij willen niet alleen den oorlog winnen, maar ook de vrede.

Met wie werd het accoord van Linggadjati gesloten? De zgn. Indonésische regeering is in feite een door Japan gelegde politieke tijdbom, gelegd met het doel, de verloren oorlog alsnog in een gewonnen

-vrede-

vrede te veranderen. Soekarno en Mohammed Hatta, resp. president en vice-president der republiek, zijn, zooals de feiten aantoonen, werktuigen van Japan en bittere vijanden. Reeds voor den oorlog streefden de Japanners er naar om de Aziatische landen te maken tot satellietstaten.

Het ware karakter van Soekarno blijkt uit hetgeen Dr. van Mook op 5 Sept. 1945 daaromtrent aan Mount Batten mededeelde, nl. dat Soekarno, toen hij indertijd door de Nederlandsche autoriteiten werd gearresteerd, aanbod, om al zijn revolutionaire vrienden te verraden, op voorwaarde, dat hij zelf zou worden vrijgelaten. Een man van een dergelijk karakter is thans de verdragspartner der Nederlandsche Regeering, terwijl deze Regeering wist, welk een "Quisling" deze Soekarno was. Zij wist, dat Soekarno's eenige doel was: de onafhankelijkheid van Indië, en dat deze daartoe alle middelen zou aangrijpen.

De Nederlandsche Regeering laat deze tijdbom nog maar rustig liggen. Ik wil niet beweren, dat een explosie de uitwerking zal hebben, die Japan ervan gedacht heeft. Er zijn groepen in Ned. Indië, die trouw gebleven zijn aan de Nederlandsche vlag en aan H.M. de Koningin en die zelf dit helsche ding/willen explodeeren.

Er dreigt nu ook/gevaar van een Russisch-communistisch georiënteerde republiek, hetgeen de vondst van portretten van Stalin^{en} zelfs van aanwijzingen uit Moskou, in de omgeving van Soerabaja duidelijk aantoonen.

Moet al het prachtige werk, dat Nederland in Indië heeft verricht, nu verloren gaan?

Hoe is de situatie in de tegenwoordige republiek? Fabrieken en cultures zijn stilgelegd, de bevolking is bezig te verarmen, omdat er geen rust en orde kwam. Er is hongersnood en er heerscht rechteloosheid. Nog steeds zijn er in kampen op midden-Java 23.500 menschen geïnterneerd. Waarom blijven deze menschen in die kampen zitten?

In de 1e Kamer der Staten-Generaal verklaarde Minister Jonkman, dat de afwikkeling hiervan, na sluiting van het politiek accoord, gemakkelijker zal worden. De Minister erkent dus, dat deze geïnterneerden daar zitten als gijzelaars, opdat wij de overeenkomst zouden teekenen.

-Wij-

/wel
/het

Wij moeten, hetgeen in Indië gebeurt, niet alleen goed praten met de bewering, dat er geschiedenis wordt gemaakt en dat de gang van zaken onafwendbaar is. H.M. de Koningin heeft in Haar bekende rede van 7 Dec. 1942 aangekondigd, dat men niet een stap, maar een sprong vooruit zou maken. Thans wil men de grondwet en de Indische staatsregeling eenvoudigweg aan den kant zetten.

Er heerscht momenteel een geweldige begripsverwarring, een verschijnsel, dat in de geheele wereld optreedt. Deze weg voert naar het communisme. Bij ons wordt deze weg geplaveid door de Partij van de Arbeid.

Wat er op het oogenblik gebeurt, is voor verantwoordelijkheid van het geheele Nederlandsche volk en niet alleen voor de verantwoordelijkheid van Regeering en Parlement. Wij moeten er tegen op komen, dat er van het Koninkrijk der Nederlanden een ruïne wordt gemaakt.

Wij zullen er voor vechten om de toekomst van het Nederlandsche volk en van de 70 miljoen menschen in Ned. Indië te redden. En God van de hemel zal het ons doen gelukken." (Langdurig applaus).

In de pauze werden honderden adhaesie-betuigingen ingezameld, terwijl de bekende oranje-groene speldjes werden verkocht.

Na de pauze trad de spreker Welter op, welke o.a. het volgende zei:

"Nederland gaf aan de bevolking in Indië het beste, wat het geven kon: recht, rust, orde en veiligheid. Het bestuur in Ned. Indië rustte op 5 zuilen, nl. 1e de wet op de gronden, 2e de bevolking werd gelaten onder het bestuur van eigen hoofden, 3e het onderwijs en de opvoeding op lagere- middelbare- en hogere scholen, 4e opvoeding van de bevolking tot "selfgovernment" en 5e de rechtspraak op basis van Nederlandsche opvatting van onkreukbaarheid en onaantastbaarheid van den Nederlandschen rechter.

Deze vergadering is bedoeld als uiting van het verzet, dat leeft in ons volk, tegen de houding van onze Regeering. Dit verzet is niet in strijd met onze democratische opvattingen, omdat het openlijk georganiseerd is en omdat alleen de wettelijke weg wordt bewandeld.

-Hetgeen-

Hetgeen men nu doet met de onderteeke-
ning van Linggadjati, is in strijd met ons rechts-
gevoel, want dit is nooit de inzet van de verkie-
zingsstrijd geweest, zeker niet van de K.V.P.
Indien dit het geval was geweest, had ik nooit
mijn stem op de K.V.P. uitgebracht.

Men stelt het volk voor een voldongen
feit. Een feit, dat buiten wet en grondwet om en
niet langs den weg van grondwetsherziening tot
stand komt. Daartegen teekenen wij verzet aan. Ver-
zet tegen een regeering, die niet sterk en zelf-
bewust is.

De moerderheid van het parlement is
gegaan buiten het mandaat, dat de kiezers aan hen
hebben verstrekt. Het parlement regeert als meester
van het volk. De Regeering gaat nog een stap ver-
der en treedt op als meester van het parlement,
door de motie Romme-Van der Goes van Natsis zonder
meer terzijde te stellen.

In het parlement is men het over een
groot aantal belangrijke punten niet eens. In art.
17 van het accoord staat, dat, wanneer er geschillen
mochten reizen, deze beslist zullen worden door
een commissie van arbitrage. Het is dus zoo, dat een
vreemdeling (waarschijnlijk een Engelschman) zal
beslissen of de eenheid van het Koninkrijk zal
blijven bestaan, of niet.

Door de stuntelighid van onze onder-
handelaars worden wij in denek gezien door bekwame
en intellectueele Indonesiërs, die verre de meerde-
renblijken te zijn van onze onderhandelaars. Ons
volk kan niet verdragen, in denek gezien te wor-
den. De tegenwoordige gang van zaken is geheel
onze schuld. Wij hebben met eigen land te maken en
niet met Engeland of Amerika.

De voeding van onze soldaten in Indië
kost f.4.60 per dag, dat is een 1/2 millioen per
dag, welk bedrag door ons in ponden en dollars moet
worden betaald. Wanneer onze troepen van eigen land
leefden, doordat men zich niet in zoo n klein ge-
bied had laten dringen, dat men niet kan genieten
van de opbrengsten van het land, zou ons de voeding
van een soldaat op 60 cent per dag komen. Indien
het zoo doorgaat, zullen binnenkort de rantsoenen
der bevolking van Nederland moeten worden verminderd,
om onze soldaten in Indië te voeden. Wij worden uit-
gehongerd door de republiek.

-Met-

Met enkele duizenden mariniers loopen wij de geheele "santekraam" van de republiek onderstboven. Voor 1000% heeft de republiek gefaald.

Wij zijn in de grootste moeilijkheden gekomen, dank zij de politiek van Schermerhorn, van Mook, Logeman en Jonkman, die denmoed niet hebben om te bekennen, dat zij hebben gefaald.

De kwestie met Martin Behrmann is er een sprekend voorbeeld van, dat wij steeds verder zijn afgegleden. Ik zie aankomen, dat er binnenkort nog verschillende Martin Behrmann's naar Java zullen komen en ik vrees, dat wij ook deze schepen zullen gaan betalen. We worden dus nog uitgeschud ook!

Over de Partij van de Arbeid maak ik mij geen illusies. Deze partij is de wegbercidster van het communisme. Anders staat het echter met de K.V.P. Ik doe een hartstochtelijk beroep op die partij een andere weg in te slaan, voor het te laat is. Laten we de K.V.P. toebidden: wijsheid, kracht en voorzichtigheid."

Prof. Gerbrandy ^{besprak} vervolgens in het kort een 30-tal binnengekomen schriftelijke vragen, waarin hij o.m. mededeelde, dat het steeds de bedoeling van de Regeering in Londen is geweest om Jhr. Tjarda van Starckenborgh Stachouwer onmiddellijk na de bevrijding opnieuw tot G.G. te benoemen. Dr. van Mook, die door Jhr. Tjarda van S.S., als zijnde een buitengewoon goed ambtenaar, was voorgesteld als Luit. G.G., zou in Londen steeds de Rijkseerheid beledigen hebben.

Te omstreeks 23 uur sloot Mr. P.S. Noyon de bijeenkomst.

Het overgrootste deel van de aanwezigen bestond uit aanhangers van de A.R., C.H., en de P.v.d. V.. De sprekers werden herhaaldelijk door een luid applaus onderbroken. Het geheel had een ordelijk verloop.

Typ.: TV.
Coll.: dr/D.